

Marius-Cătălin MITREA

EPISCOPIA ARMATEI ROMÂNE – APOSTOLAT ÎN SLUJBA PATRIEI

Apărută ca o confirmare a relației strânse dintre Armată și Biserică, Episcopia Armatei cu sediul la Alba Iulia avea să ia ființă în anul 1921. Episcopul Armatei Române era membru de drept al Sfântului Sinod, iar Episcopia, interesantă prin lucrarea ei misionară aparte, își extindea jurisdicția asupra clerului militar aflat în limitele teritoriale ale statului român. Episcopii armatei, personalități cu adevărat remarcabile, s-au remarcat ca fiind adevărate făclii mărturisitoare atât pe timp de pace cât și în vreme de război. Ei au consolidat legătura indisolubilă dintre Biserică și Armată aflate în slujirea sufletului și trupului patriei și au organizat instituția Episcopiei cu perseverență. Alături de preoții militari, episcopii Armatei Române au luptat alături de ostașii și eroii neamului românesc, susținându-i și formându-le moralul. Au apărat independența, integritatea și valorile fundamentale ale patriei.

Acest frumos episod instituțional nu a durat decât 27 de ani, căci odată cu preluarea puterii de regimul comunist, politica față de preoții militari s-a schimbat. Lovitura de grație vine în data de 22 august 1948, când este emis Ordinul privind desființarea Episcopiei Armatei și Clerului Militar.

Etapele premergătoare înființării Episcopiei Armatei

Până la consolidarea instituției ecleziastice și militare deopotrivă, s-au derulat o serie de evenimente.

Primele reglementări care au privit în mod direct activitatea clerului militar apar în anul 1850 ca urmare a rugăminții din 2 mai adresate Mitropoliei Ungro-Vlahiei de către marele spătar Nicolae Ghica. Prin demersul său, înaltul demnitar din Țara Românească îi solicita mitropolitului Nifon să *caute a rândui câte un preot pe lângă fiecare polc al oștirii din garnizoanele București, Craiova și Brăila*. La 10 iulie, cu aprobarea mitropolitului, domnitorul Barbu Dimitrie Știrbei a emis *opisul de numire a trei preoți și șase țârcovnici de oștire*. În octombrie, Mitropolia Ungro-Vlahiei în colaborare cu Ministerul Lucrărilor Ostășești elaborează *Îndatoririle preoților de oștire*, act normativ care reglementa atribuțiile și vestimentația clerului militar.

În 1870, prin Decretul nr. 603 din 6 aprilie 1870, Carol I aprobă un nou act normativ intitulat *Regulamentul clerului din armata permanentă*, potrivit căruia fiecare regiment putea să aibă încorporat un preot propriu. Șase ani mai târziu, în 1876, au fost redactate *Datoriile preotului de armată*, instrucțiuni ce reglementau *activitatea preotului militar în timp de pace, în privința ofierii cultului divin, a predării științelor religioase în școlile militare și stabileau sarcinile în timp de război*. Tot în 1876, printr-un decret se acorda posibilitatea ca toate trupele și unitățile teritoriale să aibă câte un preot iar în 1877, *preoții de unitate au fost substituiți de preoții de garni-*

zoană care asigurau servicii religioase pentru toate unitățile militare din garnizoana respectivă.

Clerul militar a dat dovadă de loialitate față de Biserică și de Armata României, demonstrând curaj și participând activ în cadrul Războiului pentru Independență (1877-1878). Preoții militari care au însoțit trupele române în tranșee și numeroșii reprezentanți ai cinului monahal care s-au alăturat serviciului medical de campanie, au fortificat relația Bisericii cu Armata Română.

În anul 1906, recunoscând meritele credincioșilor, inclusiv ale clericilor militari, regele Carol I instituie printr-un decret medalia *Răsplata muncii pentru biserică*. Aceasta avea trei clase și se acorda *drept încurajare și răsplătire pentru activitatea personală și serviciu aduse în diferite moduri pentru buna stare morală și religioasă a poporului*. Medalia se acorda *pământenilor, clerici și mireni, cari vor fi adus servicii însemnate pentru buna stare morală, religioasă, economică și socială, prin scrieri religioase, donațiuni importante în scopuri pioase și religioase, prin exemplu, etc.*

Pe 15 mai 1915, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române îl numește în funcția de îndrumător al clerului militar pe protoiereul Constantin Nazarie (1865-1926), profesor universitar de Morală Creștină la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București.

Protoiereul Constantin Nazarie a condus Serviciul Religios de pe lângă Marele Cartier General al Armatei Române între anii 1915 și 1921, dând dovadă de multă ardoare și spirit organizatoric de excepție. Imediat după numirea sa în funcție, preotul Constantin Nazarie a elaborat *Instrucțiunile asupra atribuțiilor preoților de armată*. După aprobarea Sfântului Sinod și al Marelui Stat Major, îndrumările aveau să capete caracter normativ datorită Ordinul nr. 3451 din 28 octombrie 1915 al Marelui Stat Major.

În 1917, prin Referatul nr. 473 din 12 februarie, protoiereul Constantin Nazarie solicită și reușește să dobândească asimilarea preoților militari cu locotenenții de rezervă, aceștia având posibilitatea de a fi propuși la înaintarea în grad, ca recunoștință pentru faptele de curaj și bărbăție. Totodată, șeful Serviciului Religios de pe lângă Marele Cartier General al Armatei Române era asimilat gradului de colonel iar ajutorul său, gradului de maior.

Până în Primul Război Mondial au fost mobilizați 252 de preoți. Dintre aceștia, 24 de clerici și-au pierdut viața sau au fost dați dispăruți, iar 6 au fost grav răniți. Din cele prezentate remarcăm atât dăruirea jertfelnică a preoților militari, cât și eficiența organizatorică a protoiereului Constantin Nazarie.

Referitor la elaborarea *Instrucțiunilor*, părintele Constantin Nazarie afirma că *tot ce se putea prevedea, prevăzusem eu până la cele mai mici detalii [...]. Ca dovadă că Instruc-*

țiunile alcătuite de mine erau absolut complete, lucrul acesta se poate vedea din faptul că, în timpul războiului (Primul Război Mondial – n.n.) n-am ieșit o singură dată din litera și spiritul lor, și n-am avut vre-un caz să nu fie prevăzut în ele. În ceea ce privește rolul preotului militar, protoiereul Constantin Nazarie susținea că acesta nu se poate mărgini numai la efectuarea serviciilor religioase și la mângâierea celor bolnavi și întristați, ci preotul trebuie, în primul rând, să fie susținător și chiar formator al moralului ostașului.

Protoiereul Constantin Nazarie a fost un susținător fervent al permanentizării preoților militari în Armata Română, ideal ce s-a împlinit în vara anului 1921.

Înființarea Episcopiei și organizarea Clerului Militar

La 23 aprilie 1921, Senatul României a adoptat cererea de prioritate în procedură de urgență a dezbaterii *Legii pentru organizarea clerului militar*, proiect legislativ în 12 articole. Acest moment special avea să inaugureze o nouă etapă a raportului dintre Biserică și Armată. Printre promotorii Legii au fost mitropolitul Pimen Georgescu și generalul Ioan Rășcanu, care deținea funcția de ministru de Război. În fața senatorilor, generalul Ioan Rășcanu afirma că *experiența războiului mondial a pus în evidență în mod hotărât necesitatea unei educațiuni sufletești solide a armatelor și a dovedit că acele armate cari au fost pregătite suficient sufletește au putut înfrunta cu mai multă tărie greutățile de neînchipuit ale acestui groaznic război*. În ceea ce privește sentimentul religios generalul era de părere că acesta a fost *veșnic cald în sufletul soldatului nostru, căci preoțimea militară care a însoțit armate în tot timpul războiului a fost mai presus de orice laudă, și, ca adevărați apostoli, preoții n-au părăsit un moment postul lor sfânt și de onoare, ajutând ofițerimea spre a putea duce la glorie trupele noastre*.

Legea a fost adoptată de Senat pe 8 iulie 1921, de Adunarea Deputaților pe 19 iulie 1921 și promulgată de regele Ferdinand pe 20 iulie 1921, prin Înaltul Decret nr. 3378. Noua lege avea să intre în vigoare prin publicarea sa în „Monitorul Oficial” nr. 99 din 6 august 1921, moment în care au căzut în desuetudine *Instrucțiunile asupra atribuțiilor preoților de armată*, elaborate de protoiereul Constantin Nazarie.

Obiectivul *Legii pentru organizarea clerului militar* atât pe timp de pace, cât și pe timp de război era de a instituționaliza Inspectoratul Clerului Militar sub forma Episcopiei Armatei Române în structurile militare românești. Prin lege, se instituiau în Armata Română preoții militari activi, aflați sub jurisdicția inspectorului Clerului Militar, numiți prin decret regal în urma unui concurs. Preotul militar putea fi de orice rit și se numea în funcție de majoritatea religioasă a structurii militare beneficiare. Fiind asimilați corpului ofițeresc, preoții militari aveau grade proporționale cu structurile militare în care activau. Astfel, preotul unui regiment avea gradul de căpitan, preotul unei divizii deținea gradul de maior sau locotenent-colonel, iar preotul unui corp de armată avea gradul de locotenent-colonel sau colonel. Preoții militari nu aveau parohii sau catedre. Minoritățile religioase nu erau trecute cu vederea, ci li se oferea câte un preot la garnizoanele militare mari.

Articolul 9 al *Legii* prevedea că *toți preoții până la vârsta*

de 60 de ani, în deplină stare de sănătate vor forma cadrele de rezervă ale clerului militar și vor servi la completarea efectivului necesar la mobilizare, iar în caz de mobilizare, articolul 11 preciza că numărul de preoți se completează cu preoți militari admiși în cadrul de rezervă.

Cel care deținea funcția de inspector al Clerului Militar și demnitatea sacerdotală de episcop al armatei era ales de Ministerul de Război dintre candidații arhieriei propuși de Sfântul Sinod. Dacă nu era monah, urma călugărirea și hirotonirea întru arhieru. Arhieru ales era numit episcop militar (episcop al armatei) prin decret regal, cu titlul de *Episcop de Alba Iulia* și investit în demnitate de către regele României. Ultima etapă legală era instalarea sa.

Episcopul de Alba Iulia era membru de drept al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, deținea gradul de general de brigadă și exercita o dublă jurisdicție. Prima, cea administrativă cuprindea întregul cler militar indiferent de religie sau confesiune, în timp ce a doua, cea spirituală, se întindea doar asupra preoților ortodocși.

La 3 ani după adoptarea legii din 1921, avea să fie promulgat prin Decretul Regal nr. 1970 din 18 iunie 1924, *Regulamentul de punere în aplicare a Legii privitoare la organizarea clerului militar*. Acesta conținea 48 de articole, grupate în 9 capitole. Regulamentul a intrat în vigoare după publicarea în „Monitorul Oficial” nr. 115 din același an.

Sub păstoria episcopului Iustinian Teculescu s-a convenit ca noua Catedrală a Încoronării din Alba Iulia să devină reședința Episcopiei Militare, un edificiu simbolic, rămas adânc în conștiința românilor mai ales datorită încoronării regelui Ferdinand I, la 15 octombrie 1922.

În anul 1925 apar *Instrucțiunile provizorii asupra serviciului religios în timp de pace și în timp de campanie* alcătuite de episcopul Ioan Stroia, cu rolul de a completa *Regulamentul* din 1924. Aceste *Instrucțiuni* cuprindeau 70 de articole, grupate în 14 capitole, necesare ca apariție dar greu de aplicat.

În 1937, la propunerea de modificare a legii din 1921 înaintată Sfântului Sinod de Ministerul Apărării Naționale, o nouă *Lege pentru organizarea clerului militar* este supusă votului Parlamentului. Pe 3 martie 1937, *Legea* a fost adoptată de Senat iar pe 10 martie a reușit să treacă și de Camera Deputaților. Promulgată de către regele Carol al II-lea pe 19 martie 1937, legea a intrat în vigoare după publicarea în „Monitorul Oficial” nr. 67 din 22 martie 1937.

Episcopii Armatei

Protoiereu dr. Vasile Saftu

Primul ales de Ministerul de Război pentru ocuparea scaunului episcopal a fost preotul dr. Vasile Saftu. Alegerea sa nu a fost întâmplătoare. Personalitatea sa marcantă, meritele sale obținute pe plan universitar, zelul manifestat în lupta pentru realizarea Marii Uniri realizată în anul 1918, președinția deținută în Consiliul Național din Țara Bârsei, dar și nefericitul eveniment al decesului soției sale, au făcut ca atenția să fie îndreptată pentru prima dată către Preacucernicia Sa.

Vasile Saftu s-a născut în Brașov, în anul 1863. A

Protoiereu dr. Vasile Saftu

absolvit Liceul „Andrei Șaguna” din Brașov și a frecventat cursurile Institutului Teologic-Pedagogic din Sibiu. Merge la studii în Germania, la Leipzig, și obține doctoratul în filosofie în anul 1888. Întors în țară, activează ca profesor în învățământul mediu, iar din 1892 până în 1895, în învățământul superior, la Institutul Teologic din Sibiu. În 1896 este numit preot paroh la Biserica „Sfântul Nicolae” din Șchieii Brașovului, iar în anul 1911, este ales protoiereu al Brașovului.

În Primul Război Mondial protoiereu Vasile Saftu a luptat pentru Marea Unire cu prețul unor mari suferințe. A fost arestat la 15 august 1916 împreună cu cei doi copii ai săi, imediat după intrarea României în război. A fost deportat în comuna Nagymarton și încarcerat în închisoarea de la Sopron. Chinul a durat până pe 7 iunie 1918, când a fost eliberat.

Revenit în Șchei, a devenit principalul organizator al evenimentelor dedicate Marii Uniri. Protoiereu a fost apreciat pentru pregătirea sa intelectuală, caracterul hotărât și patriotismul dovedit. Gazeta Transilvaniei din 12/25 ianuarie 1919, relatează despre părintele Saftu că, rămânând văduv de tânăr, și-a dăruit toate energiile bisericii și nației sale, fiind întotdeauna între frunțașii tuturor mișcărilor din Brașov. Spirit plin de inițiativă și dotat cu un rar talent organizatoric, a administrat fondurile Bisericii Sf. Nicolae din care trăiesc școlile brașovene cu o cinste și corectitudine exemplară.

Pe 21 decembrie 1921, în urma propunerii de Sfântul Sinod, protoiereu Vasile Saftu este ales de Ministerul de Război în funcția inspector al Clerului Militar. La scurt timp după alegerea sa, noul ales a trecut la cele veșnice, tocmai când era chemat de M.S. regele să organizeze pe baze moderne și trainice clerul oștirii noastre. Astfel, Vasile Saftu a fost primul episcop ales al Armatei Române, însă, neîmplinindu-se toate etapele legale, nu a avut în mod deplin această demnitate.

Episcop Iustinian Teculescu

Din cauza decesului protoiereului Vasile Saftu, etapele legale în vederea ocupării scaunului chiriarhal al Episcopiei Armatei Române s-a reluat integral și a fost propus și ales protoiereu de Alba Iulia, Ioan Teculescu.

Acest dârz luptător naționalist s-a născut în Covasna, pe 1 noiembrie 1865. A absolvit Liceul „Andrei Șaguna” din Brașov și a continuat studiile la Institutul Teologic din Sibiu. Obține o bursă din partea Consistoriului sibian pentru a pleca la studii în străinătate, însă, abandonează această oportunitate din motive familiale. Predă în calitate de învățător la Râșnov începând cu anul 1888.

În 1894 este hirotonit preot în Râșnov, unde păstorește cu multă râvnă ca paroh până în anul 1901, când este ales, pe 23 octombrie 1901, protoiereu al Alba Iuliei de către Consistoriul Mitropoliei Sibiului. În anul 1910, Ioan Teculescu suferă o mare pierdere pe plan familial prin decesul soției sale, Eliza, și rămâne singurul sprijin al celor șapte copii ai săi. Până la 1918, avea să piardă pe rând patru din cei șapte copii, devastându-i sufletul. Ceilalți copii, primind o educație aleasă, au reușit să urce pe scara socială, în poziții înalte. Ioan Teculescu a rezistat punându-și încrederea în Dumnezeu.

Odată cu izbucnirea Primului Război Mondial, casa proto-popului Teculescu a devenit locul de întâlnire al preoților și

învățătorilor din ținutul Alba Iulia atrăgându-și ostilitatea maghiarilor. După intrarea României în război, ungurii stabiliseră până și felinarul de care avea să fie spânzurat popa Teculescu, dacă românii ardeleni ar fi cutezat să se ridice împotriva stăpânirii ungurești. Protoiereu Ioan Teculescu se remarcă prin activitatea sa rodnică în varii domenii precum cel bisericesc, școlar, național și administrativ-gospodăresc.

Evoluția sa social-administrativă nu se oprește la protoieria Alba Iuliei. S-a implicat în viața politică, a organizat Gărzile Naționale din Alba Iulia cu sprijinul câtorva ofițeri români și a susținut desfășurarea Marii Adunări Naționale de la 1 Decembrie 1918. Ca urmare a acestor evenimente, este ales președinte al Consiliului Național Român din Alba Iulia și devine senator în Parlamentul României întregite.

Datorită personalității, tactului pastoral, hărniciei, activității cultural-teologice, activității național-patriotice, activității ecumenice întreprinse și strădaniilor sale administrative materializate prin restaurarea sau zidirea a 18 școli și 28 de biserici, în toamna anului 1922 este propus și ales episcop al Armatei Române.

Ioan Teculescu este călugărit la mănăstirea Hodoș-Bodrog sub numele de Iustinian și hirotesit arhimandrit. Pe 5/18 martie 1923, urmează hirotonirea întru arhiereu, iar apoi este numit în funcție prin Decretul Regal nr. 1286. Pe data de 31 martie va fi investit de către regele Ferdinand I, iar pe 10 aprilie 1923, instalat episcop la Alba Iulia. Astfel, Iustinian Teculescu devenea primul episcop activ al Armatei Române, deținător pe deplin al demnității ecleziastico-militare.

Cu ocazia ceremoniei de investitură, Iustinian Teculescu avea să-i adreseze regelui Ferdinand: *Primesc în acest mare și sublim moment cărja pe care Majestatea Voastră mi-o predă, ca simbol a puterii și datoriei de păstorire sufletească, mie, celui dintâi episcop al scumpei și vitezei noastre armate. Acestor cuvinte memorabile, regele Ferdinand răspunde subliniind misiunea preoților militari activi: Dacă comandanților militari le este încredințată misiunea să învețe pe fiii Țării cum să lupte și prin ce mijloace să biruiască Vouă, vă revine datoria să-i pregătiți și să le înarmați sufletele ca să poată îndura toate greutățile și rezista la toate ispitele întărindu-i în credința și în frica de Dumnezeu.*

În 18 luni de păstorire, episcopul Iustinian Teculescu a reușit să elaboreze Regulamentul pentru punerea în aplicare a Legii privitoare la organizarea clerului militar din 1924. De asemenea, organizează primele trei concursuri de recrutare a preoților militari în cadrele active ale Armatei Române pe 1 noiembrie 1924, la 1 ianuarie 1925 și 1 aprilie 1925. Datorită acestor concursuri de admitere, numărul preoților militari activi a ajuns la 26.

Pe 17 decembrie 1924, este ales episcop al reînființatei episcopii basarabene a Cetății Albe-Ismail și a fost instalat în eparhie la 21 decembrie, o mutare interesantă dacă ținem cont de importanța geopolitică scăzută a noii sale eparhii în raport cu Episcopia Armatei.

Pe 16 iulie 1932, episcopul Iustinian Teculescu se stinge din viață (la 63 de ani) într-un spital din bătrâna cetate a Brașovului.

De-a lungul întregii sale activități, s-a distins ca bun orator, muncitor asiduu și român înfocat. S-a mutat la cele veșnice lăsând Episcopiei Armatei Române, o adevărată moștenire în ciuda scurtei sale păstoriri.

Episcop dr. Ioan Stroia

Al doilea episcop al Armatei Române s-a născut în anul 1865, în satul Cacova – Fântânele, din județul Sibiu. A urmat cursurile Liceului „Andrei Șaguna” din Brașov și ale Institutului Teologic din Sibiu. După ce a obținut licența în teologie, efectuează studii la Budapesta, Lipsca (Leipzig) și Jena, pe care le încununază cu un doctorat în filosofie, dobândit în anul 1893.

Episcop dr. Ioan Stroia

În 1894 se întoarce în Sibiu, este numit profesor la Seminarul „Andreian” unde profesează timp de 7 ani și se căsătorește cu fiica asesorului consistorial Nicolae Ivan.

În anul 1901 este ales protoiereu al Săliștii, unde se remarcă prin slujire și neîntrecut spirit gospodăresc. Susține cultura și determină construirea de biserici și școli. La alți 7 ani după numirea în funcția de la Săliștea, în 1908, este chemat la Sibiu pentru a prelua aceeași funcție administrativă.

Redacția Revistei „Renașterea” afirma în anul 1937 că *meritele energicului protopop sunt cu atât mai mari, cu cât el a activat în faza de cruntă aplicare a legii Apponyi, salvând toate școlile de sub controlul lui de primejdia închiderii. Dar nu numai atât. Spre a împiedica pătrunderea spiritului maghiarizant al legii apponyiene în școlile noastre, el întocmește, cu ajutorul altor 2 învățători eminenți din Săliște, toate cărțile de citire, cuprinzând materia limbii române, religiei, istoriei și științelor naturale. Un aport deosebit căci aceste cărți au paralizat cu efect sigur asalturile perfide ale Budapestei pentru pervertirea sufletului copiilor noștri.*

În 1919, soția sa încetează din viață, provocându-i o mare suferință. Este promovată în funcția de asesor consistorial și este ales ca senator în Adunarea Națională Constituantă.

Intră în monahism și este hirotesit întru arhimandrit. În baza propunerilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, din data de 20 mai 1925, este ales episcop al armatei de către Ministerul de Război. Ioan Stroia a fost hirotonit întru arhieru la 15 iunie 1925 în Catedrala Mitropolitană din București, iar investitura regală a avut loc în data de 20 iunie 1925, la Castelul Peleş din Sinaia.

Episcopul Ioan Stroia și-a stabilit reședința în Alba Iulia și a organizat temeinic Inspectoratul Clerului Militar și a luptat pentru recunoașterea utilității acestei instituții.

Cele mai importante realizări ale episcopului au fost elaborarea, în anul 1931, a *Instrucțiunilor provizorii asupra serviciului religios în timp de pace și în timp de campanie* și promovarea *Legii pentru organizarea clerului militar*, intrată în vigoare prin publicarea în „Monitorul Oficial” nr. 67 din data de 22 martie 1937. Totuși, din documentele vremii luăm la cunoștință faptul că episcopul Ioan Stroia nu s-a ridicat la înălțimea așteptărilor contemporanilor săi. Însuși publicația oficială „Arma Cuvântului” a Episcopiei Armatei relatează în 1940 că episcopul Ioan că deși a fost *un ierarh sensibil și foarte cumsecade a păstorit fără avânt și fără directive bine gândite, [...] absent din angrenajul problemelor ce frământau sufletul oștirii.*

După o păstorire de circa 12 ani, episcopul dr. Ioan Stroia se stinge în reședința sa din Alba Iulia, în dimineața zilei de 18 aprilie 1937, la vârsta de 72 de ani. Al doilea episcop al

Armatei a fost înmormântat la Mănăstirea Sfântul Ioan Botezătorul al cărei ctitor era (actualmente Schitul Sfântul Lazăr), situată în apropierea Alba Iuliei, lăsând în urmă o Episcopie a Armatei aflată în pragul desființării.

Episcop dr. Partenie Ciopron

Ștefan Petre Ciopron, cel care avea să devină mai târziu al treilea episcop al Armatei Române, s-a născut la 30 septembrie 1896, în satul Păltiniș, din județul Dorohoi. Urmează clasele primare în satul natal, iar apoi se înscrie la Școala de Cântăreți Bisericești din Iași. Vocația monahală s-a manifestat încă din tinerețe, atunci când, la vârsta de 17 ani, s-a alăturat mănăstirii Slatina în calitate de frate.

Episcop dr. Partenie Ciopron

Mobilizat în Primul Război Mondial, este rănit grav la brațul drept pe frontul de la Cașin – Oituz. Pentru aportul adus pe câmpul de bătălie este ridicat la gradul de sergent.

Pe 1 aprilie 1921, se întoarce la mănăstirea Slatina și este călugărit sub numele de Partenie. Se bucură de atenția mitropolitului Moldovei Pimen Georgescu și este chemat la Iași pentru a sluji la Catedrală. Intră la Seminarul „Veniamin Costachi” pe care îl absolvă în anul 1929, la 33 de ani. Se înscrie în același an la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cernăuți și obține licența în 1933, cu teza *Despre castitate*. În 1934, este hirotonit preot. Partenie Ciopron își împărtășește cunoștințele, întreprinzând o intensă activitate didactică în Iași. Pentru perseverența, dorința de studiu și dragostea de Hristos arătate, mitropolitul Pimen îl hirotesește arhimandrit și îi numește în funcția de exarh al mănăstirilor din Arhiepiscopia Iașilor. În 1937, îi este conferit gradul universitar de doctor, după susținerea tezei *Arhieria Mântuitorului Iisus Hristos după rânduiala lui Melchisedec*.

După trecerea la Domnul a episcopului Ioan Stroia, Sfântul Sinod îl propune alături de alți candidați pe arhimandritul Partenie Ciopron. Susținerea din partea Ministerului Apărării Naționale datorită participării sale active în Primul Război Mondial este crucială și îl recomandă pentru ocuparea scaunului episcopal. A fost ales episcop al armatei la 17 iunie 1937, hirotonit arhieru la 25 septembrie în Paraclisul Palatului Patriarhal și a fost investit episcop de către regele Carol al II-lea, la Castelul Peleş din Sinaia, pe 8 octombrie. Episcopul Partenie Ciopron a fost instalat la Catedrala Încoronării din Alba Iulia la 10 octombrie 1937.

La preluarea înaltei demnități, episcopul Partenie Ciopron a întâmpinat numeroase probleme de maximă urgență. Se afla în situația delicată a unei posibile desființări a Episcopiei din cauza punerii în umbra semnului întrebării a utilității instituției. Condiția materială a catedralei și reședinței episcopale, lipsa celor de trebuință misiunii pastorale – cărți religioase, calendare, ornate, antimise, obiecte de cult și problema mijloacelor de transport necesare pentru deplasarea în interes de serviciu completau lista încercărilor sale.

Episcopul Partenie își duce crucea cu devotament și eficiență, chivernisind cu multă înțelepciune și tact resursele episcopiei. Organizează concursuri de admitere a preoților militari în rândurile Armatei Române, înființează publicația „Arma Credinței”, dotează catedrala episcopală cu cele necesare, rezolvă problema mijloacelor de transport, perfecțio-

nează asistența confesională în sistemul militar și restabilește relațiile dintre preoții militari și corpul ofițeresc. A încurajat preoții și i-a îndemnat la perseverență. Într-o *Pastorală* din anul 1937, sfătuia preoții militari să ridice paraclise și capele în garnizoanele încredințate și să cunoască fiecare soldat în parte. Preotul trebuia să devină un adevărat duhovnic.

Din cauza evenimentelor generate de izbucnirea celui de-Al Doilea Război Mondial (în special a pierderilor teritoriale ale României), episcopul Partenie dispune încadrarea preoților militari într-o unitate operativă. Pe durata conflagrației mondiale peste 300 de preoți au fost mobilizați pentru a asigura necesitățile suportul soldaților români. Aceștia săvârșeau Sfânta Liturghie, oficiau slujbe de înmormântare, înregistrau detaliile privind decedații, înălțau și sfințeau troițe, refăceau biserici și mănăstiri, administrau Sfintele Taine, organizau acțiuni culturale, sfințeau case și îngrijau răniții.

Pe toată durata păstoririi sale, episcopul Partenie a fost alături de ostașii români, înțelegându-le pe deplin greutățile și sprijinindu-i. Era alături de ei nu doar prin cuvintele sale ziditoare, ci și prin însăși prezența sa pe front în mijlocul soldaților și ofițerilor, săvârșind numeroase slujbe religioase în aer liber, adesea în condiții vitrege.

Preotul dr. Petru Pinca, un remarcabil specialist în studierea Episcopiei Armatei Române, îl prezenta pe episcopul Partenie Ciopron ca fiind *o fire extrem de tenace, nedispusă la compromisuri, adânc pătrunsă de sentimentul național și socotea că patriotismul este trăsătura definitorie a marelui ierarh*. Făcând un sumar al activităților întreprinse de clericii militari părintele Petru Pinca afirma că, *pentru seriozitatea de care a dat dovadă în îndeplinirea misiunii și pentru devotamentul slujirii în mijlocul soldaților, preoțimea militară în frunte cu Episcopul ei, a fost apreciată atât de către soldați și ofițeri, cât de către credincioșii localităților prin care trecea frontul*. Și pe bună dreptate. Profunda pregătire teologică, sentimentul iubirii de Patrie, firea dinamică, spiritul revoluționar, capacitatea organizatorică, severitatea izvorâtă din perseverență și moralitatea ireproșabilă ale episcopului Partenie Ciopron aveau să-l facă printr-o ascensiune spectaculoasă, omul potrivit la locul potrivit care a ridicat cu sine întreaga preoțime militară.

Sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial aduce după sine și instaurarea comunismului în România. Din motive politice, noua conducere desființează Episcopia Armatei Române pe 22 august 1948. Episcopul Partenie Ciopron pare că este uitat și trecut într-un con de umbră. Abia în 1962, ilustrul arhieru este ales episcop titular al Episcopiei Romanului și Hușilor, pe care o păstorește până în anul 1978. În același an, episcopul Partenie Ciopron se retrage la mănăstirea Văratec, unde pe 28 iulie 1980 trece la cele veșnice.

Desființarea Episcopiei Armatei Române

După întoarcerea armelor Armatei Române împotriva Axei din 23 august 1944, activitatea preoților militari a scăzut drastic. Lipsa de interes față de Episcopia Armatei s-a constatat mai ales după instalarea regimului comunist. Toate instituțiile statului au fost treptat acaparate de noua conducere în timp ce intelectualii interbelici au fost închiși. Partidul Comunist deținea întregul control și cenzura tot ceea ce ar putea atinge politica sa. A desființat eparhia, a

pensionat episcopi și personalități bisericești și a trecut în rezervă numeroși preoți militari. Nici Episcopia Armatei nu este trecută cu vederea, exercitându-se presiuni vizibile asupra ei în mod constant.

Lovitura de grație vine după patru ani de la întoarcerea armelor, când, *prin Ordinul nr. 946426 din 22 august 1948 al Regiunii III Militare, Clerul Militar a fost desființat*, întrerupându-se astfel, fireasca și fructuoasă colaborare dintre Biserică și Armata Română. După aproape 27 de ani, Episcopia Armatei a încetat să mai existe.

Cât timp va rămâne desființată episcopia care a slujit cu râvnă sufletul și trupul patriei nu se poate ști, însă mecanismul care leagă această episcopie de ostașul român nu poate fi tăgăduit. Omul este trup și suflet iar un ostaș fără sprijin sufletească și moral, pe câmpul de luptă este pierdut. Preoții militari au fost în tranșee și au luptat alături de eroii neamului românesc, apărând independența, integritatea și valorile fundamentale ale patriei. Ei au dat dovezi *de o abnegație, de un curaj, de un spirit de jertfă și de o activitate așa de înțeleaptă, spornică și folositoare, că și-au atras admirația și respectul tuturor militarilor, asigurându-și locul de cinste în rândurile lor și devenind element absolut indispensabil, cum și este*.

Bibliografie

Izvoare

- Arhivele Naționale Alba, *Protocolul de Eshibite al Prototopiatului de Alba Iulia din anul 1901*;
 Arhiva Sfântului Sinod, Fond *Arhieriei*, dosar nr. crt. 2/1925;
 Decretul Regal nr. 2804 din 14 iulie 1906;
 Legea pentru organizarea clerului militar, în „Telegraful Român”, nr. 62, 6/19 august 1921;
 „Monitorul Oficial”, nr. 154, 14 martie 1922;
 „Monitorul Oficial”, nr. 67, 22 martie 1937;
 „B.O.R.”, An IV, 1877-1878;
 „B.O.R.”, An XXXI, nr. 7, iulie 1923;
 Episcopul *Iustinian Teculescu*, în „Renașterea – Organul oficial al Eparhiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului, Geoagiului și Clujului”, An X, nr. 30-31, 24 iulie 1932, Cluj;
 Episcopul *Justinian Teculescu*, în „Foaia Diecezană – Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului”, An XLVII, nr. 31, 31 iulie 1932;
 Episcopul dr. *Ioan Stroia*, în „Renașterea”, An XV, nr. 17, 25 aprilie 1937;
 Dintr-o *pastorală către Clerul Armatei*, în „Telegraful Român” nr. 50, 12 decembrie 1937;
 „Arma Cuvântului. Organul Episcopiei Armatei”, An I, nr. 6-7, 1940.

Cursuri, Tratate, Monografii

- Ilie Manole, *Asistența religioasă în structurile Armatei Române Moderne (1875-1948)*, rezumatul tezei de doctorat, Iași, 1997;
 Alexandru Moraru, *Biserica Ortodoxă Română între anii 1885-2000. Biserică. Națiune. Cultură*, vol. III, Tom. I, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2006;
 Constantin Nazarie, *Referat asupra activității preoților de*

armată, în campania 1916-1918, București, Tipografia Cărților Bisericești, 1921;

Constantin Nazarie, *Activitatea preoților de armată în campania din anii 1916-1919*, București, Tipografia Cărților Bisericești, 1921;

Gheorghe Nicolescu, Gheorghe Dobrescu, Andrei Nicolescu, *Preoți în tranșee – 1941-1944*, București, Editura Europa Nova, 1998;

Aurel Pentelescu, Gavriil Preda, *Jertfa preoților mobilizați în războiul pentru întregirea neamului (1916-1919)*, (http://www.once.ro/sesiuni/sesiune_2007/8%20Preoti.pdf);

Petru Pinca, *Istoricul Episcopiei Armatei (cu sediul la Alba-Iulia) între anii 1921-1948*, rezumatul tezei de doctorat, Cluj, 2010;

Adela Vilcu, *Locul și rolul preoților militari în Armata României*, (<http://www.arduph.ro/domenii/combatanti-prozonieri-de-razboi/locul-si-rolul-preotilor-militari-in-armata-romaniei/>);

Ioan Vlad, *Cărturari brașoveni pentru România Mare*, Brașov, Editura Academiei Aviației și Apărării Antiaeriene Henri Coandă, 1999.

Articole

Episcop Partenie Ciopron, *Pastorală de Învierea Domnului*,

în „Arma Cuvântului”, An IV, nr. 1-4, Editura Episcopiei Militare Alba Iulia, 1943, Alba Iulia;

Alexandru Ioniță, *Episcopul Dr. Partenie Ciopron*, în „B.O.R.”, An XCVIII (1980), nr. 9-10;

George Jurebiță, *Buletinul Episcopiei Cetății Albe – Ismail*, An IX, nr. 8, august 1932;

Aurel Pentelescu, *Înființarea Episcopiei Armatei. Episcopii militari*, în Colecția „Revista de Istorie Militară”, nr. 4, *Armata și Biserica*, coord. Ilie Manole, București, 1996;

Aurel Pentelescu, Ionuț-Constantin Petcu, *90 ani de la înființare (1921-2011) – Episcopia Armatei Române*, în „Istorie și Civilizație”, Anul III, nr. 25, octombrie 2011;

Petru Pinca, *Episcopul Justinian Teculescu (1865-1932)*, în „Altarul Reîntregirii”, nr. 2/2006;

Petru Pinca, *Partenie Ciopron (1896-1980), Episcop al armatei române (1937-1980)*, în „Altarul Reîntregirii”, An XII, nr. 2, mai-august 2007.

Itemi web

Vasile Oltean, *Istoricul Protopopiatului Brașov*, (<http://www.protopopiatul-brasov.ro/index.php?p=cat&cat=CAT0000412>).

NOTE

- Student, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul”, specializarea Teologie Pastorală, Universitatea din București; (e-mail: mcmitrea@yahoo.co.uk).
- Adela Vilcu, *Locul și rolul preoților militari în Armata României*, www.arduph.ro, accesat ultima dată pe 21.02.2014, la URL: <http://www.arduph.ro/domenii/combatanti-prizonieri-de-razboi/locul-si-rolul-preotilor-militari-in-armata-romaniei/>.
- „B.O.R.”, An IV, 1877-1878, pp. 173-180.
- Adela Vilcu, *Op. cit.*
- Ibidem*.
- Decretul Regal nr. 2804 din 14 iulie 1906, art. 1.
- Ibidem*, art. 2.
- Petru Pinca, *Istoricul Episcopiei Armatei (cu sediul la Alba-Iulia) între anii 1921-1948*, rezumatul tezei de doctorat, Cluj, 2010, p. 7.
- Ibidem*.
- Vezi Aurel Pentelescu, Gavriil Preda, *Jertfa preoților mobilizați în războiul pentru întregirea neamului (1916-1919)*, www.once.ro (Oficiul Național pentru Cultul Eroilor), accesat la 20.02.2014 la URL: http://www.once.ro/sesiuni/sesiune_2007/8%20Preoti.pdf.
- Constantin Nazarie, *Referat asupra activității preoților de armată, în campania 1916-1918*, București, Tipografia Cărților Bisericești, 1921, p. 8.
- Constantin Nazarie. *Op. cit.*, p. 93.
- Aurel Pentelescu, Ionuț-Constantin Petcu, *90 ani de la înființare (1921-2011) – Episcopia Armatei Române*, în „Istorie și Civilizație”, Anul III, nr. 25, octombrie 2011, p. 27.
- „Monitorul Oficial”, nr. 154, 14 martie 1922, p. 4359.
- Ibidem*.
- Aurel Pentelescu, Ionuț-Constantin Petcu, *Op. cit.*, p. 27.
- Petru Pinca, *Istoricul Episcopiei Armatei (cu sediul la Alba-Iulia) între anii 1921-1948*, rezumatul tezei de doctorat, p. 7.
- Aurel Pentelescu, Ionuț-Constantin Petcu, *Op. cit.*, p. 27.
- Legea pentru organizarea clerului militar, art. 2 în „Telegraful Român”, nr. 62, 6/19 august 1921.
- Ibidem*.
- Ibidem*, art. 4.
- Ibidem*.
- Aurel Pentelescu, Ionuț-Constantin Petcu, *Op. cit.*, p. 27.
- Legea pentru organizarea clerului militar, art. 9.
- Ibidem*, art. 11.
- Ibidem*, p. 28.
- Legea pentru organizarea clerului militar, art. 5.
- Petru Pinca, *Istoricul Episcopiei Armatei (cu sediul la Alba-Iulia) între anii 1921-1948*, rezumatul tezei de doctorat, p. 7.
- Aurel Pentelescu, Ionuț-Constantin Petcu, *Op. cit.*, p. 28.
- Ibidem*.
- Ibidem*.
- „Monitorul Oficial”, nr. 67, 22 martie 1937, pp. 2794-2795.
- Petru Pinca, *Istoricul Episcopiei Armatei (cu sediul la Alba-Iulia) între anii 1921-1948*, rezumatul tezei de doctorat, p. 8.
- Vasile Oltean, *Istoricul Protopopiatului Brașov*, <http://www.protopopiatul-brasov.ro>, accesat ultima dată pe 22.02.2014, la URL: <http://www.protopopiatul-brasov.ro/index.php?p=cat&cat=CAT0000412>.
- Ioan Vlad, *Cărturari brașoveni pentru România Mare*, Brașov, Editura Academiei Aviației și Apărării Antiaeriene Henri Coandă, 1999, p. 115.
- Petru Pinca, *Episcopul Justinian Teculescu (1865-1932)* în „Altarul Reîntregirii”, nr. 2/2006, p. 145.
- Cf. „Gazeta Transilvaniei” din 7 aprilie 1922.
- Aurel Pentelescu, Ionuț-Constantin Petcu, *Op. cit.*, p. 28.
- Arhiva Sfântului Sinod, Fond Arhieriei, dosar nr. crt. 2/1925, f. 17.
- Petru Pinca, *Episcopul Justinian Teculescu (1865-1932)*, în „Altarul Reîntregirii”, nr. 2/2006, p. 155.
- Arhivele Naționale Alba, *Protocolul de Eshibite al Protopopiatului de Alba Iulia din anul 1901*.
- Petru Pinca, *Episcopul Justinian Teculescu (1865-1932)* în „Altarul Reîntregirii”, nr. 2/2006, p. 149.
- George Jurebiță, *Buletinul Episcopiei Cetății Albe – Ismail*, An IX, nr. 8, august 1932, pp. 9-10.
- Aurel Pentelescu, Ionuț-Constantin Petcu, *Op. cit.*, p. 28.
- Petru Pinca, *Episcopul Justinian Teculescu (1865-1932)* în „Altarul Reîntregirii”, Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, Facultatea de Teologie Ortodoxă, An XI, nr. 2, mai-august 2006, p. 151.
- Episcopul Justinian Teculescu*, în „Renașterea – Organul oficial al Eparhiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului, Geoagiului și Clujului”, An X, nr. 30-31, 24 iulie 1932, Cluj, p. 2.
- Petru Pinca, *Episcopul Justinian Teculescu (1865-1932)*, p. 178.
- George Jurebiță, *Op.cit.*, pp.6-7.
- George Jurebiță, *Op.cit.*, p. 5.
- Petru Pinca, *Episcopul Justinian Teculescu (1865-1932)*, p. 151.
- „B.O.R.”, An XXXXI, nr. 7, iulie 1923, p. 321.

- 52 Aurel Pentelescu, *Înființarea Episcopiei Armatei. Episcopii militari*, în Colecția „Revista de Istorie Militară”, nr. 4, *Armata și Biserica*, coord. Ilie Manole, București, 1996, p. 178.
- 53 *Episcopul Justinian Teculescu* în „Foaia Diecezană – Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului”, An XLVII, nr. 31, 31 iulie 1932, p. 1.
- 54 *Ibidem*.
- 55 Aurel Pentelescu, Ionuț-Constantin Petcu, *Op. cit.*, p. 28.
- 56 *Episcopul dr. Ioan Stroia* în „Renașterea”, An XV, nr. 17, 25 aprilie 1937, p. 1.
- 57 Aurel Pentelescu, Ionuț-Constantin Petcu, *Op. cit.*, p. 28.
- 58 *Episcopul dr. Ioan Stroia* în „Renașterea”, An XV, nr. 17, 25 aprilie 1937, p. 1.
- 59 *Ibidem*.
- 60 *Ibidem*.
- 61 *Ibidem*.
- 62 Aurel Pentelescu, Ionuț-Constantin Petcu, *Op. cit.*, p. 28.
- 63 *Episcopul dr. Ioan Stroia* în „Renașterea”, p. 1.
- 64 Petru Pinca, *Istoricul Episcopiei Armatei (cu sediul la Alba-Iulia) între anii 1921-1948*, rezumatul tezei de doctorat, p. 10.
- 65 „Monitorul Oficial”, nr. 67, 22 martie 1937, pp. 2794-2795.
- 66 „Arma Cuvântului. Organul Episcopiei Armatei”, An I, nr. 6-7, 1940, p. 6.
- 67 *Ibidem*.
- 68 *Episcopul dr. Ioan Stroia*, în „Renașterea”, p. 1.
- 69 *Ibidem*, p. 2.
- 70 Petru Pinca, *Partenie Ciopron (1896 – 1980), Episcop al armatei române (1937-1980)*, în „Altarul Reîntregirii”, An XII, nr. 2, mai-august 2007, p. 185.
- 71 *Ibidem*, p. 188.
- 72 Alexandru Ioniță, *Episcopul Dr. Partenie Ciopron*, în „B.O.R.”, An XCVIII, nr. 9-10, 1980, p. 939.
- 73 Aurel Pentelescu, Ionuț-Constantin Petcu, *Op. cit.*, p. 29.
- 74 Petru Pinca, *Partenie Ciopron (1896 – 1980), Episcop al armatei române (1937-1980)* în „Altarul Reîntregirii”, p. 188.
- 75 *Ibidem*, pp. 188-189.
- 76 Aurel Pentelescu, Ionuț-Constantin Petcu, *Op. cit.*, p. 29.
- 77 *Ibidem*.
- 78 Petru Pinca, *Partenie Ciopron (1896-1980), Episcop al armatei române (1937-1980)*, p. 194.
- 79 *Ibidem*, p. 195.
- 80 *Dintr-o pastorală către Clerul Armatei*, în „Telegraful Român”, nr. 50, 12 decembrie 1937, p. 4.
- 81 Petru Pinca, *Partenie Ciopron (1896 – 1980), Episcop al armatei române (1937-1980)*, p. 201.
- 82 Ilie Manole, *Asistența religioasă în structurile Armatei Române Moderne (1875-1948)*, rezumatul tezei de doctorat, Iași, 1997, p. 33.
- 83 Cf. Gheorghe Nicolescu, Gheorghe Dobrescu, Andrei Nicolescu, *Preoți în tranșee – 1941-1944*, București, Editura Europa Nova, 1998.
- 84 *Partenie, Episcopul Armatei, Pastorală de Învierea Domnului*, în „Arma Cuvântului”, An IV, nr. 1-4, 1943, p. 7.
- 85 Aurel Pentelescu, Ionuț-Constantin Petcu, *Op. cit.*, p. 29.
- 86 Petru Pinca, *Partenie Ciopron (1896 – 1980), Episcop al armatei române (1937-1980)*, p. 220.
- 87 *Ibidem*, p. 226.
- 88 Petru Pinca, *Partenie Ciopron (1896 – 1980), Episcop al armatei române (1937-1980)*, p. 196.
- 89 Petru Pinca, *Istoricul Episcopiei Armatei (cu sediul la Alba-Iulia) între anii 1921-1948*, rezumatul tezei de doctorat, p. 11.
- 90 *Ibidem*, p. 16.
- 91 *Ibidem*.
- 92 Alexandru Moraru, *Biserica Ortodoxă Română între anii 1885-2000. Biserică. Națiune. Cultură*, vol. III, Tom. I, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2006, p. 529.
- 93 Petru Pinca, *Istoricul Episcopiei Armatei (cu sediul la Alba-Iulia) între anii 1921-1948*, rezumatul tezei de doctorat, p. 11.
- 94 Constantin Nazarie, *Activitatea preoților de armata în campania din anii 1916-1919*, București, Tipografia Cărților Bisericești, 1921, p. 12.